

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 25
ROČNÍK CIX – 2015

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKÉHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 25
ROČNÍK CIX – 2015

Bratislava 2015

ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI
ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CIX- 2015
ARCHEOLÓGIA 25

Redakčná rada/Editorial Board

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda/Chairman), Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc.,
Mgr. Radoslav Čambal, PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD.,
PhDr. Matej Ruttkay, CSc., PhDr. Etela Studeníková, CSc., PhDr. Vladimír Turčan

Zostavovateľ/Edited by
PhDr. Vladimír Turčan

Preklad do nemeckého, anglického a slovenského jazyka/translation into English,
German and Slovak languages: REELS, s. r. o., Stephanie Staffen, Radoslav Čambal

Publikácia je recenzovaná/publication is reviewed

Za jazykovú úpravu príspevkov zodpovedajú autori/the Authors are responsible for their contributions

Grafická úprava/Graphic design
Matúš Lányi

Tlač/Print

Vydalo/Published by: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2015
Náklad/Numbers of the copies: 350 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum/Slovak National Museum-Archaeological Museum 2015

ISBN 978-80-8060-365-6
ISSN 1336-6637

ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA CIX – 2015 ARCHEOLÓGIA 25

OBSAH / INHALT

TOMÁŠ KOLON:

- 11 NÁLEZ DISKOVITÉHO MLATU A MLATU SO ŽLIABKOM ZO ŠPAČINIEC
18 DISCOVERY OF A DISC MACEHEAD AND A GROOVED SLEDGEHAMMER FROM ŠPAČINCE

JANA MELLNEROVÁ ŠUTEKOVÁ – PAVOL JELÍNEK – JANA HLAVATÁ – DANIEL KENDRALA:

- 19 SÍDLISKOVÝ OBJEKT WIESELBURSKEJ KULTÚRY V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
28 EIN SIEDLUNGSOBJEKT DER WIESELBURG-KULTUR IN BRATISLAVA-RUSOVCE

SIMONA SLIACKA:

- 31 KOLEKCIA DROBNÝCH BRONZOVÝCH ŠPERKOV Z LISKOVskej JASKYNE
35 EINE KOLLEKTION VON KLEINEM BRONZESCHMUCK AUS DER LISKOVSKÁ HÖHLE

DAVID PARMA – BLANKA MIKULKOVÁ – MIROSLAV ŠMÍD – HANA NOHÁLOVÁ:

- 37 SÍDELNÍ AREÁLY STŘEDNÍ DOBY BRONZOVÉ Z DRNOVIC U VYŠKOVA
71 MIDDLE BRONZE AGE SETTLEMENT AREAS IN DRNOVICE, VYŠKOV COUNTY

ZOJA BENKOVSKY-PIVOVAROVA:

- 73 ZUR TERMINOLOGIE DER BRONZEZEITLICHEN HÜGELGRÄBERKULTUR IN MITTELEUROPA
87 K TERMINOLOGII MOHYLOVEJ KULTÚRY DOBY BRONZOVEJ V STREDNEJ EURÓPE

RADOSLAV ČAMBAL:

- 89 SÍDLISKO KALENDERBERSKEJ KULTÚRY V DUNAJSKEJ LUŽNEJ-NOVÝCH KOŠARISKÁCH
154 SIEDLUNG DER KALENDERBERG-KULTUR IN DUNAJSKÁ LUŽNÁ-NOVÉ KOŠARISKÁ

ALENA ŠEFČÁKOVÁ:

- 160 ANTROPOLOGICKÁ A ARCHEOZOOLOGICKÁ ANALÝZA NÁLEZU Z OBJEKTU 1/02
Z DUNAJSKEJ LUŽNEJ – NOVÝCH KOŠARÍSK (OKR. SENEC)

IGOR MURÍN:

- 161 INTERPRETATION OF GEOPHYSICAL SURVEY OF AN EARTHEN MOUND FOR ARCHAEOLOGICAL
PURPOSES, MOST PRI BRATISLAVE
169 INTERPRETÁCIA GEOFYZIKÁLNYCH MERANÍ (ZEMNÉHO NÁSYPU) PRE ARCHEOLOGICKÉ ÚČELY,
MOST PRI BRATISLAVE

MARTIN KVIETOK:

- 171 NOVÁ LOKALITA Z DOBY LATÉNSKEJ V PRIECHODE (OKR. BANSKÁ BYSTRICA) A JEJ POSTAVENIE
V ŠTRUKTÚRE OSÍDLENIA HORNÉHO POHRONIA
192 NEW LOCATION FROM THE LATÈNE PERIOD IN PRIECHOD (BANSKÁ BYSTRICA DISTRICT) AND ITS
STATUS IN THE SETTLEMENT STRUCTURE OF THE UPPER POHRONIE REGION

CHRISTOPH RÖTTGER:

- 195 ÜBERLEGUNGEN ZUR ZEITSTELLUNG DER MÜNZEN DER BIATEC-REIHE
209 CONSIDERATIONS ABOUT DATING THE COINS OF THE BIATEC-SERIES
POZNATKY O DATOVANÍ SÉRIÍ MINCÍ TYPU BIATEC

IGOR BAZOVSKÝ – MAGDA PICHLEROVÁ †:

- 211 RÍMSKA KAMENNÁ ARCHITEKTÚRA PRI IRKUTSKEJ ULICI V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
232 RÖMISCHE STEINARCHITEKTUR BEI DER IRKUTSKÁ STRASSE IN BRATISLAVE-RUSOVCE

ANDREA NÁMEROVÁ:

- 233 NÁLEZ VOTÍVNEHO OLTÁRIKA Z KOVÁCSOVEJ ULICE V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
238 FUND EINES VOTIVALTARS VON DER KOVÁCZOVÁ STRASSE IN BRATISLAVA-RUSOVCE

JÚLIUS VAVÁK:

- 239 KONIEC MORAVSKÉHO DÉMONA? PRÍSPEVOK K IDENTIFIKÁCIÍ VÝJAVU NA VČASNOSTREDOVEKOM HONOSNOM OPASKU Z LOKALITY BŘECLAV – POHANSKO
254 THE END OF THE MORAVIAN DEMON? CONTRIBUTION TO THE IDENTIFICATION OF A SCENE ON AN EARLY MEDIEVAL OSTENTATIOUS BELT FROM THE BŘECLAV – POHANSKO LOCALITY

ZDENĚK FARKAŠ:

- 257 STREDOVEKÉ OPEVNENIE STARÝ ZÁMOK II PRI PEZINKU
295 DIE MITTELALTERLICHE BEFESTIGUNG STARÝ ZÁMOK II BEI PEZINOK

ZDENĚK FARKAŠ – IGOR CHOMA – ROMAN PAŠTEKA – RENÉ PUTIŠKA:

- 299 IDENTIFIKÁCIA MIESTA ULOŽENIA OSTATKOV KARDINÁLA PETRA PÁZMÁNYA A ARCIBISKUPA JURAJA LIPPAYA A NÁLEZ DEPOTU ZLATÝCH MINCÍ V KRYPTÁCH POD PRESBYTÉRIOM DÓMU SV. MARTINA V BRATISLAVE
311 IDENTIFIZIERUNG DES NIEDERLEGUNGSPLATZES DER RELIQUIEN VON KARDINAL PETER PÁZMÁNY UND DES ERZBISCHOFES JURAJ LIPPAY UND EIN HORTFUND VON GOLDMÜNZEN IN DEN KRYPTEN UNTER DEM PRESBYTERIUM DES ST. MARTINS-DOM IN BRATISLAVA

KOLOKVIUM – KOLLOQUIUM

VLADIMÍR TURČAN:

- 313 TRINÁSTY ROČNÍK KOLOKVIÍ K OTÁZKAM RÍMSKO-GERMÁNSKEJ ARCHEOLÓGIE
314 DREIZEHNTER JAHRGANG DER KOLLOQUIEN ZU DEN FRAGEN DER RÖMISCH-GERMANISCHEN ARCHÄOLOGIE

KRISTIAN ELSCHKE:

- 315 KERAMIK VON „RÖMISCH-GERMANISCHEN“ NIEDERLASSUNGEN IN BRATISLAVA-DÚBRAVKA UND STUPAVA-MÁST (WESTSLOWAKEI)
338 KERAMIKA Z „RÍMSKO-GERMÁNSKYCH“ USADLOSTÍ V BRATISLAVE-DÚBRAVKE A V STUPAVE-MÁSTE (ZÁPADNÉ SLOVENSKO)

MAREK KALÁBEK:

- 339 GERMÁNSKÁ KERAMIKA V PŘÍKOPU ŘÍMSKÉHO TÁBORA V OLOMOUCI-NEŘEDÍNĚ
345 GERMANISCHE KERAMIK IM GRABEN DES RÖMISCHEN LAGERS IN OLOMOUC – NEŘETÍN

RADKA KNÁPEK – ONDREJ ŠEDO:

- 347 BARBARSKÁ KERAMIKA Z KONTEXTŮ SE STRATIGRAFICKÝMI VZTAHY K ŘÍMSKÉMU ZDIVU V TRATI NEURISSEN V MUŠOVĚ
376 KERAMIK DER BARBAREN VON KONTEXTEN MIT STRATIGRAPHISCHEN BEZIEHUNGEN ZUM RÖMISCHEN MAUERWERK IN DER FLUR NEURISSEN IN MUŠOV

JÁN RAJTÁR:

- 379 GERMÁNSKE NÁLEZY Z RÍMSKEHO DREVOZEMNÉHO TÁBORA V IŽI
395 DIE GERMANISCHEN FUNDE AUS DEM RÖMISCHEN HOLZ-ERDE-LAGER IN IŽA

VLADIMÍR VARSÍK – TITUS KOLNÍK:

- 401 KERAMIKA Z HLAVNEJ BUDOVY V CÍFERI-PÁCI
411 KERAMIK VOM HAUPTGEBÄUDE IN CÍFER-PÁC

VLADIMÍR TURČAN:

- 413 GERMÁNSKA KERAMIKA Z ANTICKEJ REZIDENCIE V STUPAVE (VÝSKUM V ROKOCH 1987 – 2004)
421 GERMANISCHE KERAMIK AUS DER ANTISCHE REZIDENZ IN STUPAVA (FORSCHUNGEN IN JAHREN 1987 – 2004)

- 423 RECENZIE – BESPRECHUNGEN

SÍDLISKOVÝ OBJEKT WIESELBURSKEJ KULTÚRY V BRATISLAVE-RUSOVCIACH

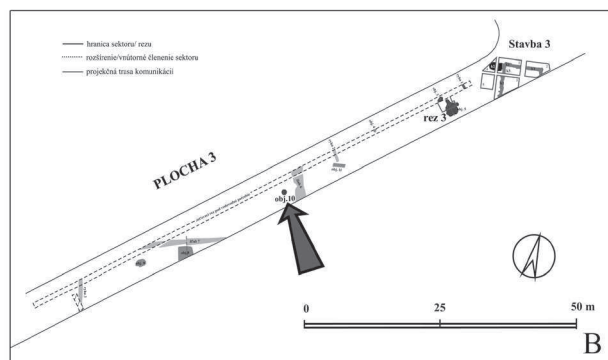
JANA MELLNEROVÁ ŠUTEKOVÁ – PAVOL JELÍNEK – JANA HLAVATÁ – DANIEL KENDRALA

Keywords: *Wieselburg Culture, Settlement, Bratislava-Rusovce, Pottery, Archaeobotany*

Abstract: *Settlement feature of the Wieselburg culture in Bratislava-Rusovce. The finding of the settlement feature 10/2010 in the site Tehelný hon confirms the existence of settlement activities in Bratislava –Rusovce, thus adding to the little known set of settlement areas of the Wieselburg culture, known mainly from burial findings. The situation of this location on open land, on a river plain is identical to the preferred locations at the end of the Chalcolithic, and in the Early Bronze Age. An analysis of the pottery gave very interesting clues about the differences between tableware and pottery accessories. We can find Wieselburg elements on fragments of thin-walled vessels; in one case they were on a pot/amphora with a straw body. From a typological point of view, however, the pottery for practical use features elements or shapes with analogies from the late and final Chalcolithic, which leads us to a hypothesis about their lasting until the early Bronze Age.*

Úvod

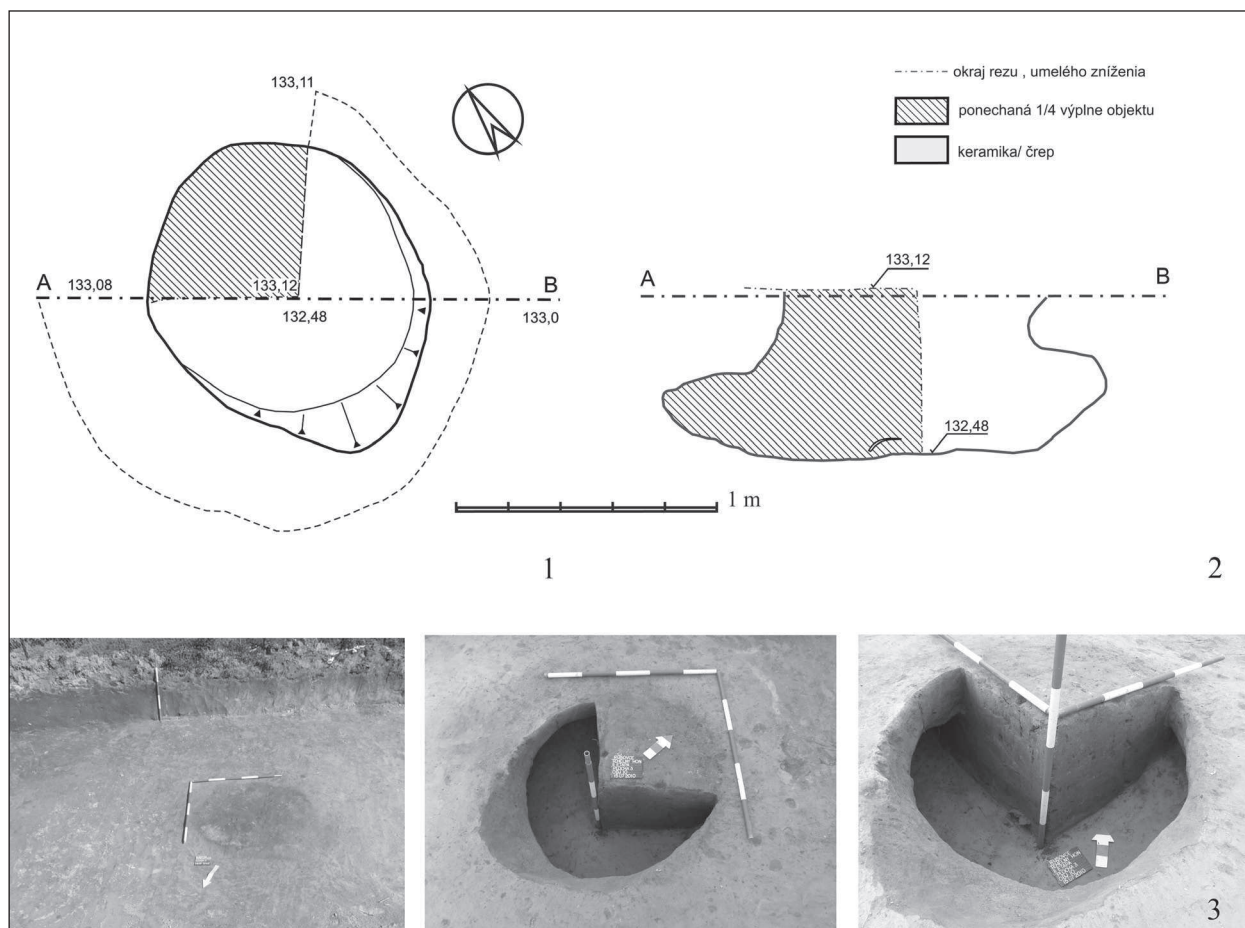
V roku 2010 bol v intraviláne mestskej časti Bratislava-Rusovce realizovaný záchranný archeologický výskum na polykultúrnej lokalite Tehelný hon ležiacej približne dva kilometre južne od pravého brehu Dunaja (Slovenský archeologický a historický inštitút o. z., vedúca výskumu PhDr. V. Plachá, realizátori Mgr. Pavol Jelínek Ph.D., Mgr. D. Kendrala, Mgr. Lenka Straková). Záujmová poloha je situovaná na severozápadnom okraji obce v blízkosti kultúrnej pamiatky Gerulata (obr. 1). Terénnym výskumom boli odkryté situácie a objekty zo staršej doby bronzovej (wieselburská kultúra), prechodu strednej a mladšej doby bronzovej, z doby rímskej (tri hroby a architektúry najmenej troch stavieb) a tri ďalšie objekty, ktorých výplň je na základe atypických keramických fragmentov možné datovať iba všeobecne do obdobia praveku (Beňová et al. 2010). Súčasťou terénneho výskumu bol tiež odber vzoriek sedimentu pre archeobotanickú analýzu.

Obr. 1: A - lokalizácia polohy Tehelný hon, mestská časť Bratislava-Rusovce; B - pozícia objektu 10/2010 na ploche 3. Autori D. Kendrala, upravené.

Abb. 1. A – Lokalisierung der Lage Tehelný hon, Stadtteil Bratislava-Rusovce; B – Position des Objekts 10/2010 auf der Fläche 3 (Autor: D. Kendrala, zurechtgemacht).

Obr. 2 Objekt 10/2010, 1 – pôdorys, 2 – profil, 3 - fotografická dokumentácia sídliskovej jamy. Autor H. Beňová.
 Abb. 2 Objekt 10/2010, 1 – Grundriss, 2 – Profil, 3 – Fotodokumentation der Siedlungsgrube (Autor: H. Beňová).

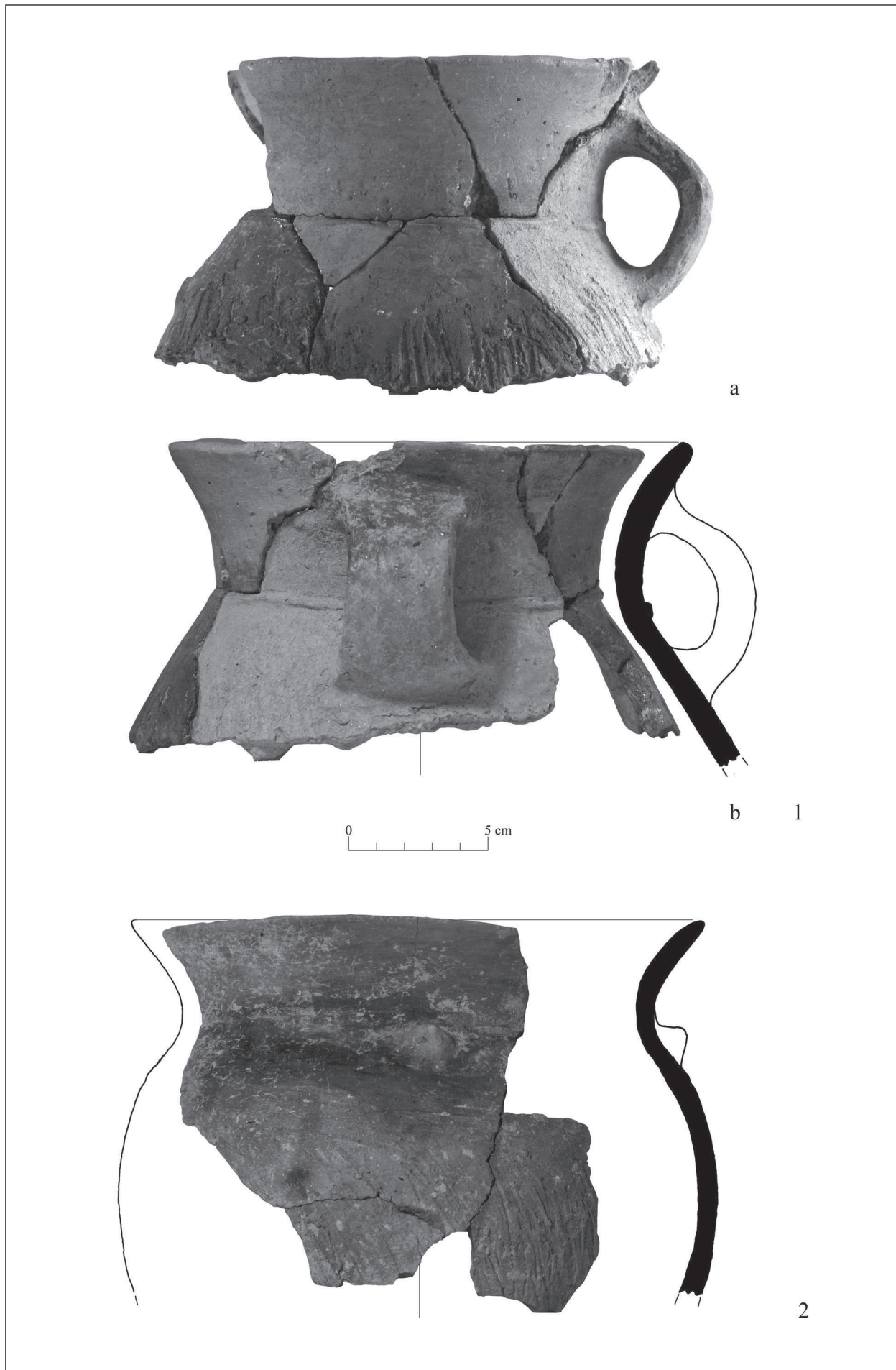
Bratislava-Rusovce, poloha Tehelný hon

Poloha Tehelný hon sa rozprestiera na kvartérnych fluviálnych sedimentoch v dohľadnej vzdialenosti od hlavného toku Dunaja v nadmorskej výške približne 133 m. n. m. Priestor sa vyznačuje rovinným terénom bez výrazných prevýšení s humusovou vrstvou ležiacou priamo na pieskovom podloží. Zaujímavá poloha bola posledné roky využívaná ako ovocný sad s aktuálnou výstavbou rodinných domov. Terénny výskum sa realizoval v súčinnosti so stavebnými prácami, pričom celá stavba bola rozdelená na tri technické plochy (1 – 3), plocha 4 sa skúmala samostatne v druhej etape.

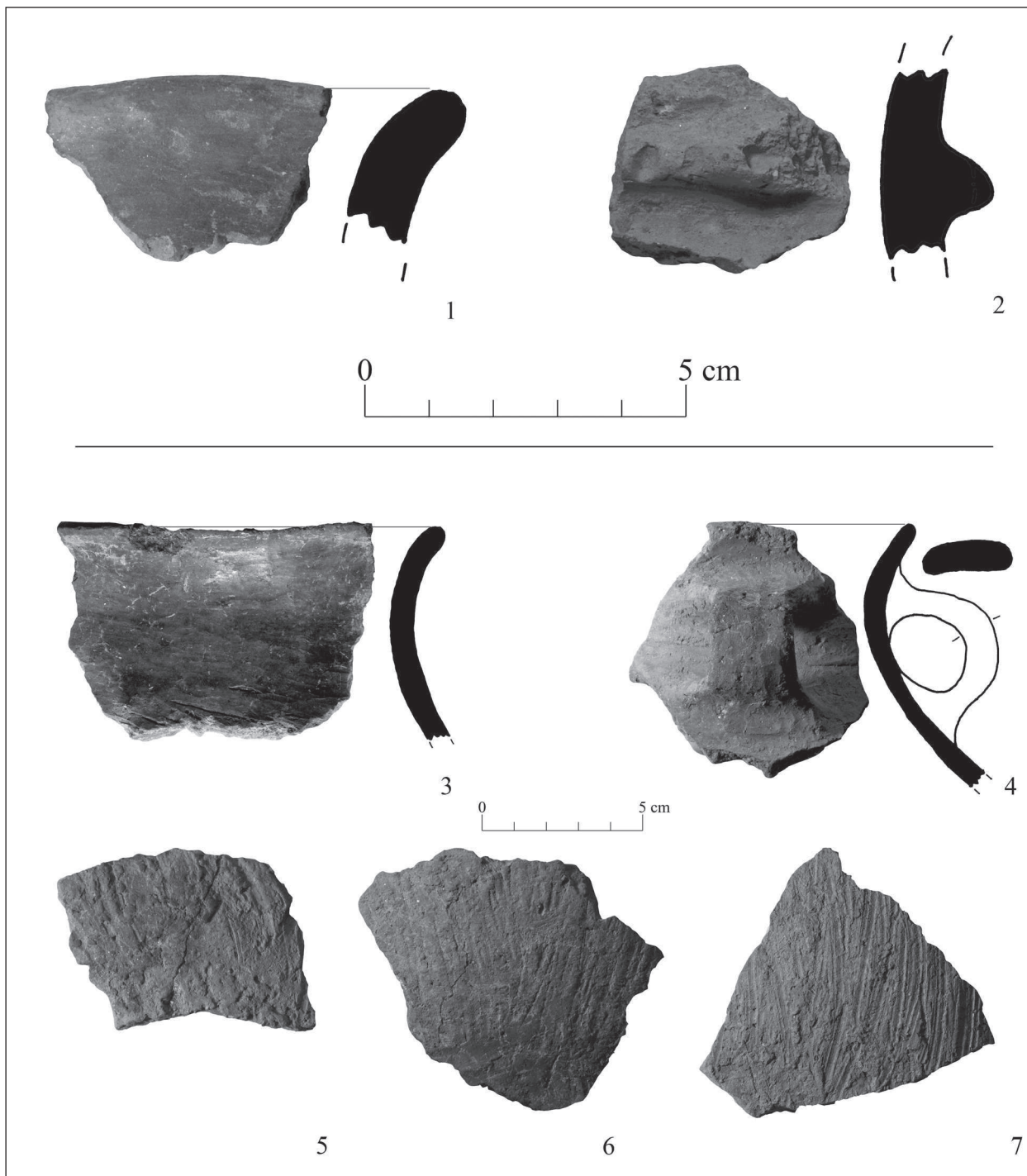
Na ploche 3 bol identifikovaný izolovaný sídliskový objekt 10/2010 zásobnicového typu (obr. 2) s bohatým keramikým materiálom. Kruhový pôdorys jamy hruškovitej profilácie sa rýsoval v šírke jedného metra, dno siahalo do hĺbky 63 cm. Výplň objektu poskytla viac ako 350 keramikých fragmentov. V sekundárne využitej jame boli súčasťou odpadu črepy pochádzajúce z minimálne 25 nádob, fragmenty iných hlinených výrobkov (praslen), zvyšky zvieracích kostí, malakofauna zastúpená niekoľkými exemplármi ulitníkov a sladkovodného lastúrnika rodu *Unio* a nálezy rastlinných makrozvyškov v podobe obilných zŕn a semien burín.

Opis a analýza keramiky (objekt 10/2010)

Napriek fragmentárnosti keramiky bolo možné rekonštruovať časti niekoľkých nádob. V celom súbore je zastúpená hlavne úžitková keramika strednej hrúbky (7 – 15 mm) sivohnedého alebo tehlovo-sivého sfarbenia. Ojedinelé fragmenty s hrúbkou steny do 5 mm potvrdzujú aj výskyt tenkostenných exemplárov s hladným povrchom. Pre hlinenú hmotu je charakteristická prítomnosť anorganických prímiesi jemných až stredne veľkých zŕn (odborná petrografická analýza nebola realizovaná). Najväčšie percento črepov pochádza z tela nádob s povrchom upraveným zdršňovaním (tzv. slamovanie a blatistý poťah), ktorý je charakteristický pre celý nálezový súbor (obr. 3; 4: 5-7). Tieto fragmenty predstavujú úžitkovú keramiku s črepom strednej hrúbky. Vhlbená výzdoba v podobe krátkych vedľa seba kladených zárezov bola rozpoznaná len na jednom tenkostennom fragmente (obr. 5: 4). Ostatné exempláre niesli len ojedinele aplikovanú plastickú výzdobu, napríklad v podobe obežného pásika hranatého prierezu (obr. 3: 1; 5: 5, 7) a výčnelkov (obr. 3: 2; 4: 2).

Obr. 3 Objekt 10/2010, rekonštruovateľné nádoby. Autor J. Mellnerová Šuteková.
 Abb. 3 Objekt 10/2010, rekonstruierbare Gefäße (Autor: J. Mellnerová Šuteková).

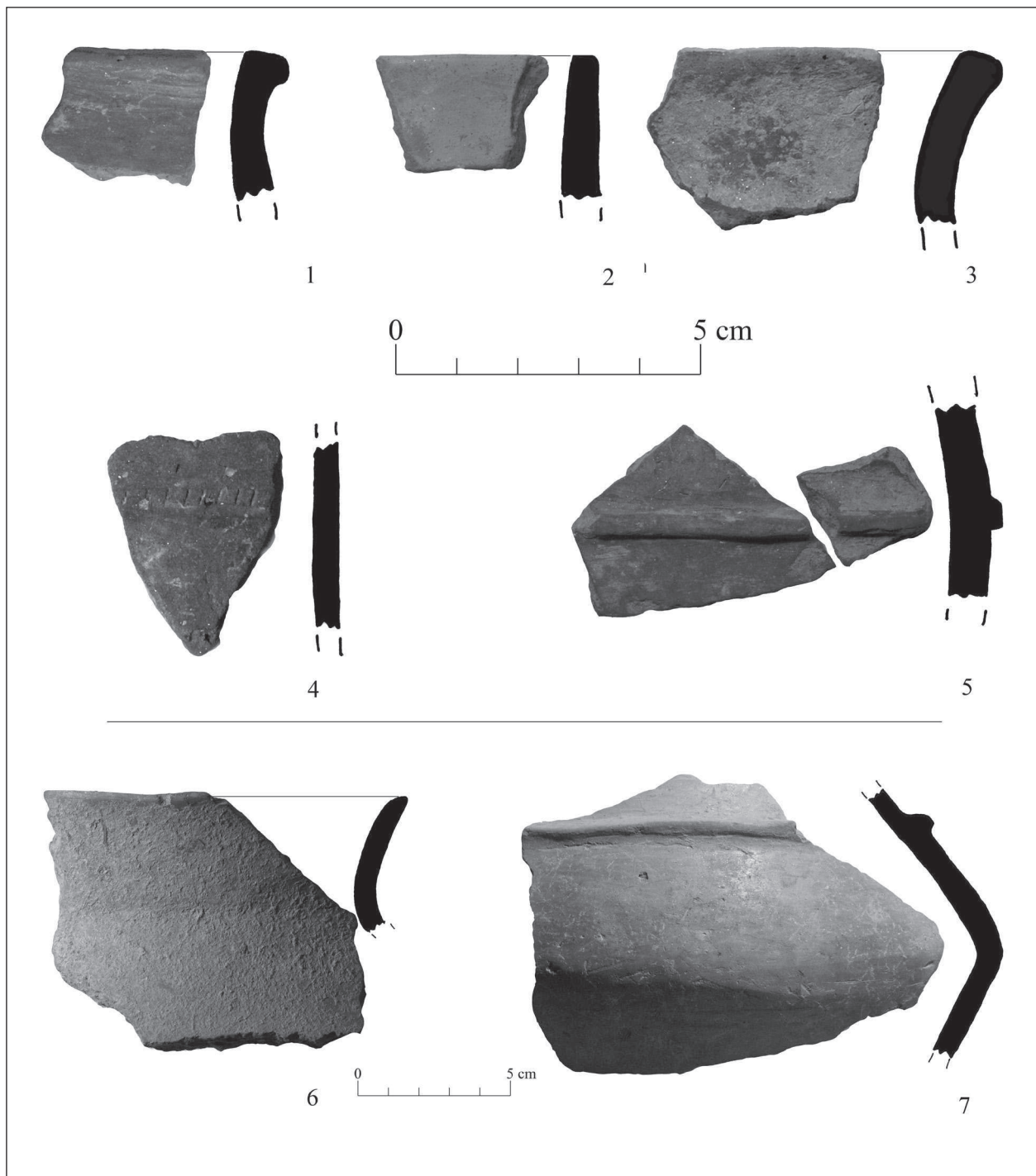
Obr. 4 Objekt 10/2010, fragmenty kuchynskej keramiky. Autor J. Mellnerová Šuteková.

Abb. 4 Objekt 10/2010, Bruchstücke von Küchenkeramik (Autor: J. Mellnerová Šuteková).

Na základe rekonštrukcie bolo možné rozpoznať niekoľko typov nádob a to hrnce a amfory s uchami nasadenými od hrdla (približne 1 cm pod okrajom) až po plecia nádoby (obr. 3: 1; 4: 4), dvojkónické nádoby (obr. 3: 7), dva fragmenty pásikových úch indikujú prítomnosť džbánov. Ostatné menšie fragmenty nedovoľujú určiť pôvodný tvar nádob. Diagnostikovateľné exempláre z okraja, dna, z rozhrania hrdla a tela, prípadne fragmenty úch a plastické výčnelky predstavujú len približne 6 percent zo všetkých získaných kusov keramiky (obr. 6).

Datovanie

Pri relatívne chronologickom zaradení nálezového súboru sa môžeme oprieť o signifikantné znaky, ku ktorým patrí: dvojkónická profilácia, nasadenie úch na vybraných nádobách a najmä aplikácia typických vodorovných plastických pásikov na lom hrdla a tela alebo na maximálne vydutie, ktoré umožňujú analyzovaný súbor datovať do obdobia staršej doby bronzovej a to do wieselburskej kultúry (Leeb 1987, Abb. 3; Neugebauer 1994, 93, Abb. 15, 16; Krenn-Leeb 2011, Abb. 19). Datovanie súboru nie je priamočiare. Celý nálezový celok vykazuje sídliskový charakter s prevahou

Obr. 5 Objekt 10/2010, fragmenty stolovej keramiky. Autor J. Mellnerová Šuteková.

Abb. 5 Objekt 10/2010, Bruchstücke von Tafelkeramik (Autor: J. Mellnerová Šuteková).

slamovanej keramiky, a obsahuje aj iné prvky, ktoré sa v stredodunajskom priestore objavujú už od mladého, resp. neskorého eneolitu. K nim patrí, okrem hladného hrdla a zdršňovania povrchu tela esovitá profilácia (obr. 3: 2, vrátane umiestnenia výčnelku na pleciach nádoby), vyššie kónické, mierne vyhnuté hrdlo (obr. 4: 1, 3, 4), vodorovne zrezaný okraj (obr. 5: 1-3) a v neposlednom rade keramická hmota sivohnedej farby s kremičitou prímiesou. Vyššie uvedený charakter spĺňa v objekte predovšetkým kuchynská úžitková keramika s črepom strednej hrúbky, pričom wieselburské prvky sa objavujú na tenkostennej stolovej keramike, a na jednom hrnci/amfore so slamovaným telom.

Archeobotanická analýza¹

Z objektu 10/2010 boli odobraté štyri vzorky archeologického sedimentu (AEB č. 195, 200, 209 a 212), určené na archeobotanickú analýzu. Celkový objem odobratého sedimentu bol 38 litrov. Vzorky boli odobraté

¹ Archeobotanická analýza materiálu z Rusoviec bola vypracovaná v rámci riešenia projektu UGA I-15-201-02 „Analýza a interpretácia rastlinných nálezov z archeologických lokalít doby rímskej v oblasti stredného Dunaja“.

archeológom po predchádzajúcej konzultácii s archeobotanicou. Následne boli všetky archeobotanické vzorky preplavené na archeologickej základni v Budmericiach. Rastlinné makrozvyšky (ďalej „RMZ“) boli zo sedimentu extrahované prostredníctvom strojového preplavovania (preplavovacieho tanku) vopred zaškolenými pracovníkmi. Z preplavovania pochádzajú štyri podiely 0,25 mm frakcie (vz. č. 195, 200, 209 a 212) a dva podiely z hrubej frakcie (vz. č. 209 a 212). Získané RMZ boli identifikované pomocou stereoskopickej lupy s maximálnym zväčšením 80x. Pri identifikácii bola použitá porovnávací zberka moderných semien, atlasy archeologických nálezov a moderných semien rastlín (Anderberg 1994; Jacomet et al. 2006; Lange 1979), ako aj Veľký kľúč na určovanie rastlín (Dostál/Červenka 1991; 1992) a Slovenské botanické názvoslovie (Červenka a kol. 1986).

Spomedzi RMZ bolo možné identifikovať jedno poškodené zrno pšenice pravdepodobne jednozrnovej (*Triticum cf. monococcum*; obr. 7: 1 vpravo) a jedno zrno pšenice jednozrnovej alebo dvoezrnovej (*T. monococcum/dicoccum*; obr. 7: 1 vľavo). Jeden fragment bolo možné identifikovať ako pravdepodobne jačmeň (cf. *Hordeum sp.*) Zvyšok obilných zrn bol zachovaný vo fragmentoch, ktoré boli veľmi deštruované, poškodené žiarom a označené ako obilniny bližšie neurčiteľné (*Cerealiae* indet. frag.; obr. 7: 2). Okrem obilnín sa podarilo zachytiť semená burín, konkrétne jedno semeno komonice lekárskej alebo bielej (*Melilotus officinalis/alba*; obr. 7: 3) a jedno semeno lipkavca pochybného (*Galium spurium*; obr. 7: 4).

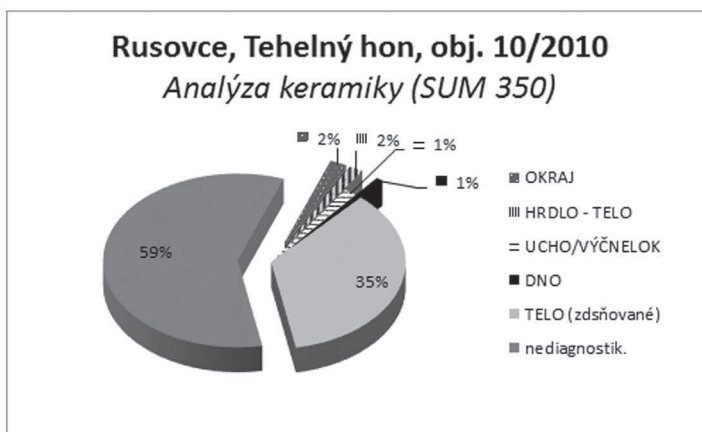
Z ostatných nálezov sa vo vzorkách nachádzali nezuhoľnatené kostičky drobných živočíchov a nezuhoľnatené schránky ulitníkov a lastúrníkov (celé aj vo fragmentoch), v jednom prípade rybia šupina, ktoré zatiaľ neboli bližšie určené.

V rámci sledovaného chronologického obdobia zapadá sortiment archeobotanických nálezov do súčasného obrazu o sortimente pestovaných a planorastúcich rastlín, známych z územia Slovenska (porovnaj Hajnalová M. 2012; Hajnalová E. 1993). Vzhľadom k fragmentárnosti získaného materiálu ako aj malému počtu nálezov, celkovo zatiaľ nie je možné súbor podrobnejšie vyhodnotiť. Je však dôležité uviesť, že ide o vôbec prvé nálezy RMZ z územia rozšírenia wieselburskej kultúry na Slovensku (pozri Hajnalová E. 2012a; 2012b; Nagy 2013, 114-116). Ojedinelosť archeobotanických nálezov pochádzajúcich z prostredia wieselburskej kultúry priradujeme predovšetkým sporadickosti sídliskových lokalít tejto kultúry vôbec (pozri vyššie).

Sídelný areál wieselburskej kultúry v Bratislave-Rusovciach

Zásobná jama 10/2010 patrí k ojedinelým, na keramiku bohatým sídliskovým objektom wieselburskej kultúry v celej oblasti jej rozšírenia. Materiálnu náplň kultúry Gáta-Wieselburg poznáme najmä vďaka pohrebiskám a menšiemu počtu depotov. Sídliskové nálezy a taktiež zvyšky architektúry sú na rozdiel od ostatných súvekých kultúr veľmi ojedinelé (Schwarzenbach, Dolné Rakúsko a Gattendorf, Burgenland, podľa Krenn-Leeb 2011, 15n) a tak charakter sídliskovej keramiky je pomerne neznámy. Podľa doterajších poznatkov ho môžeme vyvodit' len na základe ojedinelých jám chudobných na keramický odpad a zberových nálezov, ktorých príslušnosť k sídlisku je neistá (Krenn-Leeb 2011, 16, Nagy 2013, 79n).

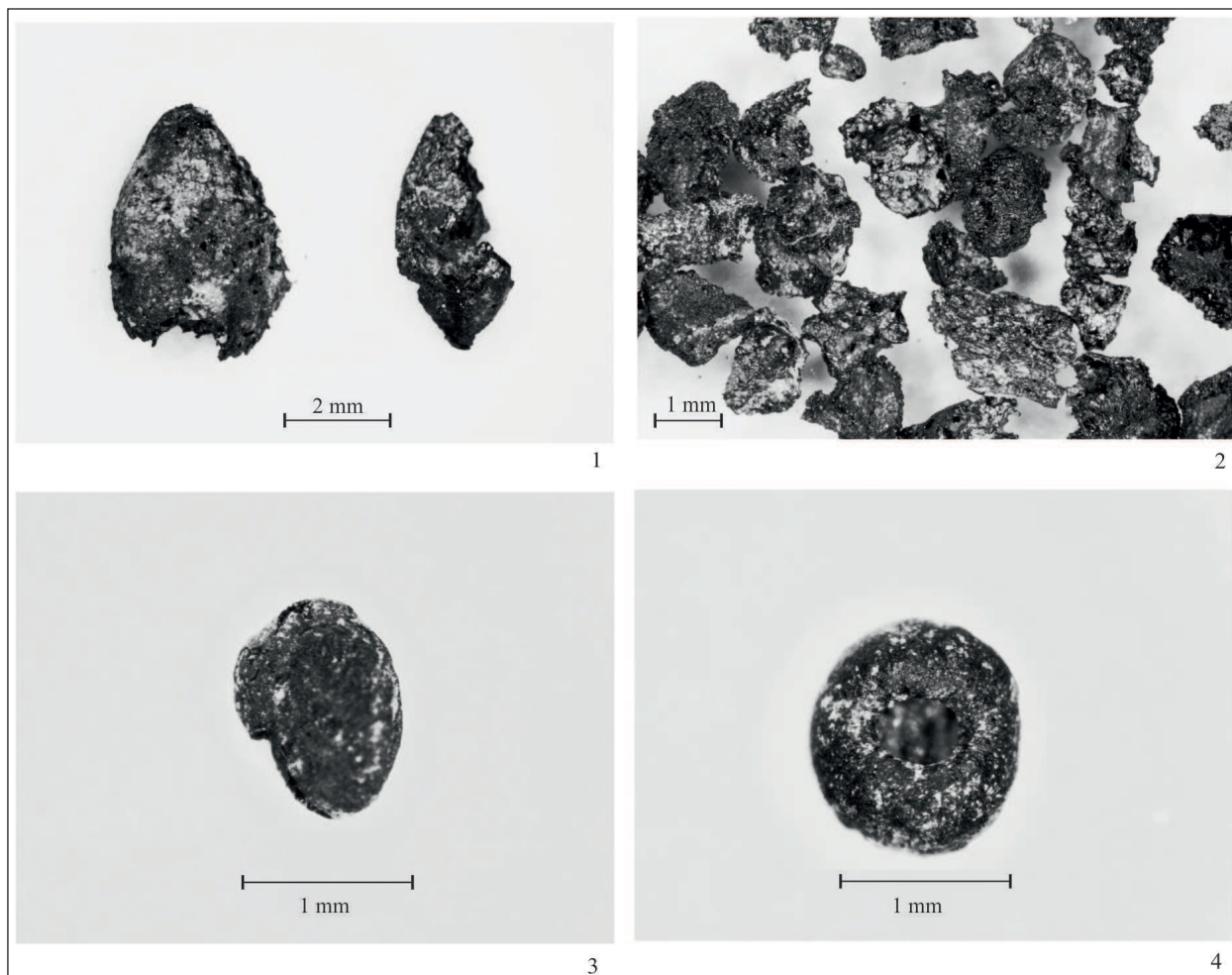
Nálezy wieselburskej kultúry sú v Rusovciach známe už od polovice 20. storočia a významne rozšírili naše poznatky o pohrebnom ríte a hrobovom inventári. V katastri mestskej časti boli odkryté tri skupiny hrobových nálezov a jeden keramický depot (najnovšie zhrnutie Bartík 2012, 112n, Slámová 2012, 18nn, mapa 1). K týmto nálezom je zrejme možné priradiť aj nedávno publikovaný hrob bez sprievodného materiálu z Balkánskej ulice (Schmidtová/Barta 2014, 146). Náleziská sa koncentrujú na rozsiahlej pieskovej dune a jej okraji, s priemernou výškou 135 m. n. m., ktorá sa rozprestiera v západnej časti Rusoviec (Pichlerová 1980, 7nn; Bazovský/Šefčáková 1999, 53-61; Schmidtová 2010, 75) a tvorila pôvodný reliéf intravilánu mestskej časti. Vzájomný chronologický vzťah jednotlivých skupín nálezov ostáva stále otvorený (Bartík 2012, 113), no na základe krátkej vzdialenosti je možné predpokladať aj existenciu jedného veľkého, dlhšie trvajúceho pohrebiska. Prvý potvrdený sídliskový objekt pochádza z výskumnej sezóny 2010

Obr. 6 Objekt 10/2010, graf percentuálneho zastúpenia keramických typov.

Autor J. Mellnerová Šuteková.

Abb. 6 Objekt 10/2010, Grafik der prozentuellen Vertretung von Keramiktypen (Autor: J. Mellnerová Šuteková).

Obr. 7 Objekt 10/2010, mikroskopické fotografie archeobotanických nálezov získaných preplavovaním sedimentu. 1 vľavo – *Triticum monococcum/dicoccum*, 1 vpravo – *T. cf. monococcum*, 2 – fragmenty *Cerealiae* indet., 4 – *Melilotus officinalis/alba*, 3 – *Galium spurium*. Autor: J. Hlavatá.

Abb. 7 Objekt 10/201. Mikroskopische Fotos von archäobotanischen Funden die durch das Schwämmen des Sediments gewonnen wurden. 1 links – *Triticum monococcum/dicoccum*, 1 rechts – *T. cf. monococcum*, 2 – Bruchstücke von *Cerealiae* indet, 4 – *Melilotus officinalis/alba*, 3 – *Galium spurium* (Autor: J. Hlavatá).

z polohy Tehelný hon a bol odkrytý približne tisíc metrov severne od najkrajnejšieho hrobového nálezu. Potvrzuje teda sídliskové aktivity nositeľov wieselburskej kultúry v tomto priestore, aj keď rozvíjanie ďalších hypotéz o rozsahu osady a vzájomnom vzťahu k areálu pohrebiska (pohrebísk) je na základe týchto výsledkov ešte značne obmedzené. Informácie nám zrejme doplní ďalší sídliskový objekt z polohy Tehelný hon, odkrytý pracovníkmi Archeologického múzea SNM v Bratislave v roku 2015, pričom práve prebieha jeho spracovanie (za informáciu ďakujeme vedúcemu výskumu I. Bazovskému). Z iného novoobjaveného objektu na Kováčovej ulici pochádza niekoľko fragmentov, ktoré by aj napriek málo významnému materiálu bolo možné datovať do wieselburskej kultúry (nepublikované, vedúci výskumu: P. Jelínek, 2014).

Na základe aktuálnej situácie sa teda potvrdzuje využívanie priestoru súčasných Rusoviec, ležiacich na pravom brehu Dunaja, nielen ako pohrebného areálu, ale i priamo sídliska reprezentovaného minimálne jednou zásobnou (sekundárne odpadovou) jamou. Sídliskové aktivity na severozápadnom okraji intravilánu sú doložené nálezom prasleny ako súčasťou textilnej výroby a pozostatkami lastúr potvrdzujúcich využívanie riečnych potravinových zdrojov. Vzhľadom k evidencii rastlinných makrozvyškov môžeme predpokladať aj pestovanie obilnín.

Diskusia

Terén a poloha dnešných Rusoviec poskytovala nositeľom wieselburskej kultúry výborné životné podmienky a pestré subsistenčné možnosti vďaka blízkosti Malých Karpát, Bratislavskej brány a dunajskej nivy. Situovanie sídliskových areálov v otvorenej krajine, na nížine s preferovanou černoziemou, v blízkosti vodného toku, často na riečnej nive patrilo k typickým strategickým znakom spoločností v závere eneolitu a v staršej dobe bronzovej (viac *Krenn-Leeb 2011*, Abb. 1, 15nn). Zo severu vymedzovala teritórium wieselburskej kultúry rieka Dunaj, najzápadnejšiu hranicu

tvoril Viedenský les, južná sa aktuálne posunula až po komitát Vas v západnom Maďarsku, východná sa viaže na povodie rieky Rába (Leeb 1987, Abb. 1; Krenn-Leeb 2011, Abb. 1, Nagy 2013, Abb. 1). Rusovce sú lokalizované v hraničnej kultúrnej zóne, v blízkosti ďalšieho súvekého pohrebiska v Hainburgu/Teichtale (Krenn-Leeb 2011, 13nn)² založenom taktiež na pravom brehu Dunaja, neďaleko sútoku s riekou Moravou. Z pohľadu typológie keramiky sa v prípade tejto skupiny nálezov s prepojením na juhozápadné Slovensko uvažuje o existencii zmiešanej úněticko-wieselburskej skupiny (podľa Bartík 2012, 113; Krenn-Leeb 2011, 11, Abb. 1). Na podobný heterogénny charakter keramiky upozorňuje najnovšie M. Nagy (2013, 117n) na pohrebisku Zsennye v komitáte Vas, kde sa miešajú prvky viacerých kultúrnych jednotiek (kultúra so zvoncovými pohármi, únětická, unterwöblingská, hatvanská, maďarovská a i.; pozri taktiež Hicke 1984, 31; Kiss 2012, 324nn, pozn. 12).

Na rozdiel od ostatných súvekých kultúr nepoznáme charakter bežnej sídliskovej keramiky wieselburskej kultúry. Jej keramická náplň je definovaná na základe nálezov z hrobového kontextu, ktorý predstavuje selektovanú zložku keramického spektra. Môžeme predpokladať, že keramickú náplň kultúry dopĺňajú nádoby, ktoré sa do hrobov nevkladali, ale boli používané v bežnom živote (kuchynská keramika) a ktorá by mala byť identifikovaná v sídliskovom odpade. Obsah jamy 10/2010 tvorili vo veľkom rozsahu fragmenty s hladým alebo zdršňovaným povrchom bez ďalšej výzdoby. Podľa makroskopických pozorovaní je vyrábaná s črepom strednej hrúbky, z hmoty rovnakého zafarbenia a kvality. Zvyšná typologicky určiteľná keramika (obr. 6) nám však poskytuje zaujímavé indície o rozdieloch medzi stolovou a sprievodnou úžitkovou keramikou. Signifikantné kultúrne znaky nachádzame najmä na fragmentoch tenkostenných nádob, v jednom prípade bol na hrnci/amfore so slamovaným telom. Z typologického hľadiska sa naopak na úžitkovej keramike objavujú prvky, resp. tvary s analógiami vyskytujúcimi sa už od mladého a neskorého eneolitu, nevynímajúc úpravu povrchu slamovaním, ktorá patrila k technikám bežným od záveru badenskej kultúry. Esovitá profilácia nádoby, hladené hrdlo a zdršňované telo, vrátane umiestnenia výčnelku na pleciach nádoby (obr. 4: 2), vyššie kónické, mierne vyhnuté hrdlo, vodorovne zrezaný okraj, krátke pretláčané výčnelky patria k tým menej kultúrne špecifickým prvkom vyskytujúcim sa však viac v 3. tisícročí cal BC, ako v staršej dobe bronzovej. Podobná situácia existuje aj v tzv. zmiešanom horizonte Strachotín-Držovice (pozri najnovšie Peška 2013, 97nn), ktorý je zadaný na základe menšieho počtu nálezov z regiónu južnej a čiastočne strednej Moravy a charakterizujú ho prvky spoločné pre viacero chronologicky nesúrodých súborov mlado- a neskoroneolitických kultúr (jevišovická, bošácka, Makó-Kosihy-Čaka a kultúra so zvoncovými pohármi, kultúra so šnúrovou keramikou). Interpretácia tohto javu a jeho zasadenie v relatívno-chronologickom systéme ostávajú ešte stále nedoriešené. Je otázne, či s podobným fenoménom môžeme počítať i v prípade starobronzových kultúr, keďže na kultúrnu heterogenitu vybraných súborov z wieselburského pohrebiska upozorňuje i M. Nagy (2013, 118) a poukazujú na to aj nálezy z juhozápadného Slovenska a prilahlého zadunajského regiónu.

V súvislosti s predmetným sídliskovým objektom z Rusoviec za predpokladu, že obsahuje odpad deponovaný v kratšom časovom úseku, sa nám ponúka hypotéza pretrvávania týchto starších interkultúrnych prvkov prostredníctvom domácich kultúrnych entít až do obdobia staršej doby bronzovej, resp. wieselburskej kultúry (BA1 – BA2/BB1, porovnaj Kiss 2012, Fig. 3 a Nagy 2013, 105n). Tento jav mohol byť výraznejší v hraničných kultúrnych zónach a (alebo) na úžitkovej kuchynskej keramike. Predpokladáme, že najmä kuchynská keramika s primárne praktickou funkciou odzrkadľovala miestnu domácu tradíciu s možnosťou pretrvania niektorých tvarov a elementov výrazne dlhšie obdobie, keďže nepodliehala rovnakej dynamike zmien ako stolová, resp. pohrebná keramika a to i v prípade prechodu medzi záverom eneolitu a staršou dobou bronzovou. Ako sme už vyššie upozornili, nehomogénny interkultúrny charakter preukazujú aj vybrané keramické nálezy z hrobového kontextu, ktorých genetická spätosť s predchádzajúcimi a súvekými entitami je čitateľná a siaha k neskoroneolitickým pohárovým kultúram (Nagy 2013, 119). Pozadie naznačených mechanizmov je v súčasnom stave bádania neznáme, pričom z dôvodu absencie komplexného spracovania sídliskovej keramiky zo sledovaného obdobia sú i naše poznatky o celkovom zložení a charaktere kuchynskej sídliskovej keramiky a tým i interpretačné možnosti, značne obmedzené.

Záver

Nález zásobného objektu 10/2010 na polohe Tehelný hon potvrdzuje existenciu osídlenia ľuďom wieselburskej kultúry v Bratislave-Rusovciach, známej doteraz prevažne z hrobových nálezov. Situovanie lokality v otvorenej krajine, na riečnej nive je identické s preferovanými polohami v závere eneolitu a v staršej dobe bronzovej. Výplň objektu poskytla viac ako 350 keramických fragmentov s najväčším percentom črepov s povrchom upraveným zdršňovaním. Diagnostikovateľné exempláre z okraja, dna, z rozhrania hrdla a tela, príp. fragmenty úch a plastické výčnelky predstavujú len približne 6 percent zo všetkých fragmentov (obr. 6). Analýza keramiky ukázala veľmi zaujímavé

² Za osobné konzultácie ohľadom datovania a náhľad do obrazovej dokumentácie doteraz nepublikovaného materiálu z lokality Hainburg an der Donau – Teichtal ďakujeme Dr. A. Krenn-Leeb (Institut für Urgeschichte und Historische Archäologie, Universität Wien).

indície o rozdieloch medzi stolovou a sprievodnou úžitkovou keramikou. Wieselburské elementy nachádzame na fragmentoch tenkostenných nádob, v jednom prípade bol na hrnci/amfore so slamovaným telom. Z typologického hľadiska sa naopak na úžitkovej keramike objavujú prvky, resp. tvary s analógiami vyskytujúcimi sa v domácom prostredí už v 3. tisícročí cal BC s možnosťou ich pretrvávania do staršej doby bronzovej.

LITERATÚRA

Anderberg 1994 – A. L. Anderberg: Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions. Part 4. Resedaceae – Umbelliferae. Swedish Natural Science Research Council. Stockholm 1994.

Bazovský/Šefčáková 1999 – I. Bazovský/A. Šefčáková: Die neuesten Grabfunde der Wieselburger Kultur in Bratislava-Rusovce. In: J. Batora/J. Peška (Hrsg.): Aktuelle Probleme der Erforschung der Frühbronzezeit in Böhmen und Mähren und in der Slowakei. Nitra 1999, 53-61.

Bartík 2012 – J. Bartík: Čas kovových zbraní a šperkov. Raná a staršia doba bronzová (2300 až 1550 pred n. l. In: J. Šedivý/T. Štefanovičová (zost.): Dejiny Bratislavy 1. Od počiatkov do prelomu 12. a 13. storočia. Brezalauspurc na križovatke kultúr. Bratislava 2012, 106-18.

Beňová et al. 2010 – H. Beňová et al.: Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu Rusovce „Tehelný hon“ 1. a 2. etapa. Rukopis nálezovej správy uložený v archíve SAHI o. z. 2010.

Červenka a kol. 1986 – M. Červenka a kolektív: Slovenské botanické názvoslovie. Bratislava 1986.

Dostál/Červenka 1991 – J. Dostál/M. Červenka: Veľký kľúč na určovanie vyšších rastlín I. Bratislava 1991.

Dostál/Červenka 1992 – J. Dostál/M. Červenka: Veľký kľúč na určovanie vyšších rastlín II. Bratislava 1992.

Hajnalová E. 1993 – E. Hajnalová: Obilie v archeobotanických nálezoch na Slovensku. Nitra 1993.

Hajnalová M. 2012a – M. Hajnalová: Archeobotanika doby bronzovej na Slovensku. Štúdie ku klíme, prírodnému prostrediu, poľnohospodárstvu a paleoekonómii. Nitra 2012.

Hajnalová M. 2012b – M. Hajnalová: Archeobotanické nálezy z územia Bratislavy. In: J. Šedivý/T. Štefanovičová (zost.): Dejiny Bratislavy 1. Od počiatkov do prelomu 12. a 13. storočia. Brezalauspurc na križovatke kultúr. Bratislava 2012, 52-57.

Hicke 1984 – W. Hicke: Der Keramik-Depotfund der frühen Bronzezeit aus Siegendorf. Ein Beitrag zur Leithaprodersdorf-Gruppe (Leitha-Gruppe. Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland 69, 1984, 24-37.

Jacomet 2006 – S. Jacomet: Identification of cereal remains from archaeological sites (2nd edition). 2006. [cit. 2006-12-12]. Dostupné na internete: <http://ipna.unibas.ch/archbot/pdf/Cereal_Id_Manual_engl.pdf>.

Kiss 2012 – V. Kiss: Central European and Southeastern Alpine Influences upon Western Transdanubia's Early and Middle Bronze Age. In: P. Anreiter/E. Bánffy/L. Bartosiewicz et al. (eds): Archaeological, Cultural and Linguistic Heritage. Festschrift for Erzsébet Jerem in Honour of her 70th Birthday. Archaeolingua. Budapest 2012, 321-335.

Krenn-Leeb 2011 – A. Krenn-Leeb: Zwischen Buckliger Welt und Kleinen Karpaten. Die Lebenswelt der Wieselburg-Kultur. In: A. Krenn-Leeb (Hrsg.): Lebenswelten – Archäologische Spurensuche in der Region Hainburger Pforte/Römerland. Arch. Österreich 22/1, 2011, 11-26.

Lange 1979 – E. Lange: Verkohlte Pflanzenreste aus den slawischen Siedlungsplätzen Branderburg und Zirzow (Kr. Neubrandenburg). Archäo-Physika 8, 1979, 191-207.

Leeb 1987 – A. Leeb: Überblick über die Chorologie, Typologie und Chronologie der Wieselburgkultur. 100 Jahre Forschungsstand. Wissenschaftliche Arbeiten aus dem Burgenland 75, 1987, 231-283.

Nagy 2013 – M. Nagy: Der südlichste Fundort der Gáta-Wieselburg-Kultur in Zsennye-Kavicsbánya/Schottergrube, Komitat Vas, Westungarn. Savaria 36, 2013, 75-173.

Neugebauer 1994 – J. W. Neugebauer: Die frühe und beginnende mittlere Bronzezeit in Ostösterreich südlich der Donau. Zalai Múz. 5, 1994, 85-112.

Peška 2013 – J. Peška: Morava na konci eneolitu. Olomouc 2013.

Pichlerová 1980 – M. Pichlerová: Praveké osídlenie Bratislavy-Rusoviec. Zbor. SNM 74, História 20, 1980, 5-37.

Slámová 2012 – M. Slámová: Archeologická topografia Rusoviec: aktuálny stav výskumu archeologických prameňov v mestskej časti Bratislava-Rusovce od praveku po záver doby sťahovania národov. Katedra archeológie, Filozofická fakulta, UK v Bratislave, Bratislava 2012, nepublikovaná diplomová práca.

Schmidtová 2010 – J. Schmidtová: Výskum pohrebiska III na Kovácsovej ul. v Rusovciach. AVANS v roku 2008. Nitra 2010, 243.

Schmidtová/Barta 2014 – J. Schmidtová/P. Barta: Výskum priekopy rímskeho tábora Gerulata II v Rusovciach v roku 2009. Zbor. SNM Archeológia Supplementum 8, 2014, 141-154.

EIN SIEDLUNGSOBJEKT DER WIESELBURG-KULTUR IN BRATISLAVA-RUSOVCE

JANA MELLNEROVÁ ŠUTEKOVÁ – PAVOL JELÍNEK – JANA HLAVATÁ – DANIEL KENDRALA

Im Jahr 2010 wurde im Innenbereich des Stadtteils Bratislava-Rusovce eine archäologische Rettungsgrabung auf der polykulturellen Fundstelle Tehelný hon, die etwa 2 km vom rechtem Donauufer liegt, realisiert (Slovenský archeologický a historický inštitút o. z., Grabungsleiterin PhDr. V. Plachá, Ausführende Pavol Jelínek et al.). Das Interessengebiet ist am NW Ortsrand, in Nähe des Kulturdenkmals Gerulata, situiert (Abb. 1).

Bratislava – Rusovce, Flur Tehelný hon

Der Flur Tehelný hon breitet sich an dem quartären fluvialen Sedimenten in Sichtweite vom Hauptstrom der Donau in einer Höhe von 133 m ü. D. M. aus. Der Raum zeichnet sich als ein ebenes Gelände ohne deutliche Überhöhungen aus. Das isolierte Siedlungsobjekt (10/2010, Fläche 3, Abb. 2) zeichnete sich durch ein reichhaltiges Keramikmaterial aus und umfasste mehr als 350 Keramikbruchstücke. In der sekundär genutzten Grube gehörten zum Abfall Scherben von Minimum 25 Gefäßen und Bruchstücke anderer Erzeugnisse (Spinnwirtel). Zu weiteren Funden gehörten: Tierknochen, Malakofauna-einige Exemplare des Süßwasser-Muscheltiers vom Stamm *Unio* und pflanzliche Makroreste die durch Weizenkörner - wahrscheinlich Einkorn oder Emmer (Abb. 7: 1 links), Bruchstücke nicht näher bestimmbarer Getreidekörner (Abb. 7: 2), vereinzelt Samen von Hirschklee (Abb. 7: 3) und Labkraut (Abb. 7: 4).

Beschreibung und Analyse der Keramik (Objekt 10/2010)

Verschiedenartige Bruchstückhaftigkeit der Keramik ermöglichte Teile einiger Gefäße zu rekonstruieren. Im ganzen Komplex ist hauptsächlich die Gebrauchskeramik mit dem Scherben mittlerer Dicke (7-15 mm) von graubrauner oder ziegel-grauer Färbung vertreten. Vereinzelt Bruchstücke mit der Wandstärke bis 5 mm beweisen auch die Gegenwart dünnwandiger Exemplare mit geglätteter Oberfläche. Der Tonstoff zeichnet sich gänzlich durch die Gegenwart anorganischer Beimischungen feiner bis mittleren Körner aus (die petrographische Analyse wurde nicht durchgeführt). Der höchste Prozentteil der Scherben stammt von der Gefäßwand die durch Rauhung hergerichtet wurde (sog. Besenstrich und Schlammüberzug), durch welchem sich der ganze Komplex auszeichnet (Abb. 3; Abb. 4: 5-7). Die eingebeulte Verzierung wurde nur an einem dünnwandigen Bruchstück erkannt (Abb. 5: 4). Die restlichen Exemplare trugen nur vereinzelt eine applizierte plastische Verzierung, z. B. in der Gestaltung eines umlaufenden Bandes von kantigem Querschnitt (Abb. 3: 1; Abb. 5: 5, 7) und der Vorsprünge (Abb. 3: 2, Abb. 4: 4). Auf der Basis der Rekonstruktion konnte man mehrerlei Gefäßtypen erkennen und zwar Töpfe und Amphoren mit am Hals angesetzten Henkeln (etwa 1 cm unter dem Rand) bis zu den Schultern des Gefäßes (Abb. 3: 1; Abb. 4: 4), doppelkonische Gefäße (Abb. 5: 7), zwei Bruchstücke von bandförmigen Henkeln indizieren die Gegenwart von Krügen.

Nach signifikanten Merkmalen (doppelkonische Profilierung, Ansetzung der Henkel an ausgewählten Gefäßen, und Applizierung von typischen plastischen Bändchen am Umbruch vom Hals und Wand oder auf die maximale Bauchung) können wir den Komplex in die ältere Bronzezeit, und zwar in die Wieselburg Kultur, datieren. Die Datierung vom Komplex ist nicht geradlinig, da er Elemente beinhaltet, die im Mitteldonauraum schon im jüngerem, bzw. spätem Äneolithikum (3. Jt. cal. BC) auftreten. Zu diesen Elementen gehören außer geglättetem Hals und der Rauhung der Körperoberfläche, es-förmige Profilierung (Abb. 4: 2, einschließlich der Platzierung eines Ausläufers an der Gefäßschulter), höherer konischer mäßig ausgebogener Hals (Abb. 4: 1, 3, 4), waagrecht abgeschnittener Rand (Abb. 5: 1-3). Den höher angeführten Charakter erfüllt im Objekt die Küchen-Gebrauchskeramik mit dem Scherben mittlerer Dicke. Wieselburg Elemente kommen umgekehrt an der dünnwandigen Tafelkeramik auf, und auf einem Topf/Amphore mit Besenstrich.

Siedlungsareal der Wieselburg Kultur in Bratislava-Rusovce

Die Vorratsgrube 10/2010 gehört zu vereinzelt, an Keramik reichen Siedlungsobjekten der Wieselburg Kultur in ihrem ganzen Verbreitungsgebiet. Die Materialfüllung der Kultur Gáta-Wieselburg kennen wir hauptsächlich Dank Gräberfeldern und einer geringeren Anzahl von Horten. Siedlungsfunde und auch Architekturreste sind im Unterschied zu anderen gleichzeitigen Kulturen sehr vereinzelt (Schwarzenbach, Niederösterreich und Gattendorf, Burgenland, nach *Krenn-Leeb 2011*, 15n) und nach bisherigen Kenntnissen ist der Charakter der Siedlungskeramik relativ unbekannt.

Im Kataster des Stadtteils wurden drei Gruppen von Grabfunden und ein Keramikhort untersucht (neueste Zusammenfassung *Bartík 2012*, 112n; *Pichlerová 1981*, 7nn; *Bazovský/Šefčáková 1999*, 53-61; *Schmidtová 2010*, 75; *Schmidtová/ Barta 2014*, 146). Das analysierte Siedlungsobjekt (Lage Tehelný hon) wurde etwa tausend Meter von dem äußersten Grabfund untersucht. Auf der Basis aktueller Funde wird also die Benützung des Territoriums von heutigen Ort Rusovce bestätigt, das am rechten Donauufer liegt und nicht nur als Begräbnisareal, aber direkt auch als Siedlung durch eine Vorratsgrube (sekundär Abfallgrube) repräsentiert ist. Die Siedlungsaktivitäten sind durch einem Spinnwirtel als Bestandteil der Textilproduktion und Resten von Muscheln die die Benützung der Lebensmittelaufkommen vom Fluss, was auch eine Fischschuppe andeutet, bestätigt. Anbetracht der Pflanzen-Makroresten können wir auch den Getreideanbau annehmen.

Diskussion und abschließende Betrachtungen

Die Situierung der Siedlungsareale in offener Landschaft, in der Ebene mit bevorzugter Schwarzerde, in Nähe eines Wasserlaufs, oft auf der Flussaue gehörte zu typischen strategischen Merkmalen der Gesellschaften am Ende des Äneolithikums und während der älteren Bronzezeit (mehr *Krenn-Leeb 2011*, Abb. 1, 15nn). Rusovce sind in der Grenz-Kulturzone lokalisiert, in Nähe eines weiteren zeitgleichen Gräberfeldes in Hainburg/Teichtal (*Krenn-Leeb 2011*, 13nn). Von der Sicht der Keramiktypologie mischen sich in diesem Territorium Elemente mehrerer Kulturelemente (Nitra, Aunjetitz, Unterwölbling, Hatvan, Nagyrév). Im Fall der Gruppe von Funden aus der Südwestslowakei wird von der Existenz einer vermischten Aunjetitz-Wieselburg Gruppe überlegt (nach *Bartík 2012*, 113; *Krenn-Leeb 2011*, 11, Abb. 1).

Die Analyse zeigte, das die Elemente, bzw. Formen der Grobkeramik (siehe höher) zu den weniger kulturell spezifischen Elementen gehören, die aber mehr im 3. Jt. cal BC vorkommen, als während der älteren Bronzezeit. Eine ähnliche Situation existiert auch in dem sog. vermischten Horizont Strachotín – Držovice (siehe neuestens *Peška 2013*, 97nn), dem gemeinsame Elemente für mehrere chronologisch heterogene Komplexe der jung- und spätäneolithischen Kulturen charakterisieren (Jevišovice, Bošáca, Makó-Kosihy-Čaka, und Glockenbecherkultur, schnurkeramische Kultur). Die Interpretierung dieser Erscheinung und ihr Einfügen in das relativ-chronologische System bleiben noch immer ungelöst. Es ist fraglich, ob wir mit einem ähnlichen Phänomen auch im Fall der frühbronzezeitlichen Kulturen rechnen können, da auf die kulturelle Heterogenität auch M. Nagy aufmerksam macht (*2013*, 118) und auch Funde von der Südwestslowakei und der anliegenden Westdonauregion darauf hinweisen.

Im Zusammenhang mit dem gegenständlichen Siedlungsobjekt aus Rusovce, unter der Voraussetzung dass sein Inhalt in einem kürzeren Zeitabschnitt deponiert wurde, wird uns die Hypothese vom Andauern dieser älteren interkulturellen Elemente durch die heimischen Entitäten bis in die Zeit der älteren Bronzezeit, bzw. der Wieselburg Kultur angeboten (BA1 – BA2/BB1, nach *Nagy 2013*, 105n). Diese Erscheinung konnte markanter in den Grenzkulturzonen und (oder) an der Gebrauchskeramik sein, die die heimische örtliche Tradition reflektierte mit der Möglichkeit des Durchdauerns einiger Elemente erheblich längere Zeit, das sie nicht der gleichen Veränderungsdynamik wie die Tisch-, bzw. Grabkeramik unterlag. Wie wir schon höher darauf aufmerksam machten, einen nicht homogenen interkulturellen Charakter bezeugen auch ausgewählte Keramikfunde vom Grabkontext, deren genetische Verbundenheit mit vorhergegangenen und zeitgleichen Entitäten lesbar ist und zu den spätäneolithischen Becherkulturen reicht (*Nagy 2013*, 119). Der Hintergrund der angedeuteten Mechanismen ist beim derzeitigen Kenntnisstand unbekannt, wobei vom Grund der Absenz komplexer Siedlungskeramikbearbeitung von der verfolgtem Zeit sind auch unsere Kenntnisse über der gesamten Zusammensetzung und dem Charakter der Grab-Siedlungskeramik, und dadurch auch die Möglichkeiten der Interpretation, ziemlich beschränkt.

Mgr. Jana Mellnerová Šuteková, PhD.
Katedra archeológie
Filozofická fakulta UK v Bratislave
Gondova 2
814 99 Bratislava
jana.mellnerova@uniba.sk

Mgr. Jana Hlavatá
Katedra archeológie
Filozofická fakulta, UKF v Nitre
Hodžova 1
949 74 Nitra
hlavajana@gmail.com

Mgr. Pavol Jelínek, PhD.
Slovenský archeologický a historický inštitút, o. z.
Vajnorská 8/A
831 04 Bratislava
pavol.jelinek@gmail.com

Mgr. Daniel Kendrala
Slovenský archeologický a historický inštitút, o. z.
Vajnorská 8/A
831 04 Bratislava
daniel.kendrala@gmail.com